

Nr 52.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring i reglerna om avstängning från arbetslöshetshjälp i fall av arbetskonflikt; given Stockholms slott den 13 februari 1923.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Herm. Lindqvist.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Lindqvist, anför:

I 1922 års riksdags skrivelse nr 291, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för bekämpande av arbetslösheten jämte i ämnet väckta motioner, meddelades vissa direktiv för den ifrågavarande hjälpverksamhetens bedrivande i fall av arbetskonflikt, bland annat den

regeln, att vid allmän konflikt inom ett fack dithörande arbetare på orten, respektive i landet, skola avstängas från såväl understöd som nödhjälpsarbeten; och utgick riksdagen härvid ifrån, att såsom berörd av konflikten skall anses varje arbetare, som haft sin sista mera stadigvarande sysselsättning inom facket ifråga. Den senaste tidens händelser på arbetsmarknaden, där nu omfattande arbetsinställelser råda inom järnbruks-, sågverks- och pappersmasseindustrierna samt skogshanteringen, hava medfört sådana förhållanden, att denna regel enligt min mening bör omedelbart upptagas till förnyad prövning.

Med anledning av de utbrutna konflikterna inom nyssnämnda industrier har statens arbetslöshetskommission, i anslutning till riksdagens direktiv, enligt ett till arbetslöshetskommittéerna utfärdat cirkulär den 1 februari 1923 beslutat, att samtliga till dessa industrier hörande arbetare skulle omedelbart avstängas från åtnjutande av arbetslöshetsunderstöd ävensom från anställning vid såväl de statliga nödhjälpsarbetena som de kommunala arbetsföretag, till vilka bidrag av statsmedel utgår enligt kap. 2 i kungörelsen den 7 juli 1922 (s. k. stats-kommunala arbeten). I cirkuläret angavs vidare, bland annat, att såsom tillhöriga nämnda industrier skulle anses alla de arbetare, vilka haft sin senaste mera stadigvarande anställning inom någon av nämnda industrigrupper, samt att arbetsledningen vid Södra Sveriges, respektive Norrlands statsarbeten komme att verkställa avstängningen från de statliga nödhjälpsarbetena.

I samtidigt avlätna skrivelser till Södra Sveriges statsarbeten och Norrlands statsarbeten har arbetslöshetskommissionen meddelat närmare föreskrifter om dessas medverkan vid avstängningen från de statliga nödhjälpsarbetena, varvid dock i skrivelsen till Norrlands statsarbeten förklarats, att, ehuru avstängningsbeslutet omfattade jämväl de ifrån Södra Sveriges statsarbeten till Norrlands statsarbetens arbetsplatser detacherade nödhjälpsarbetarna, denna kategori av arbetare likväl finge tills vidare och intill dess kommissionen annorlunda bestämde kvarbliva vid Norrlands statsarbetens arbeten, med undantag likväl för de inom Gävleborgs län anställda, vilka omedelbart skulle entledigas och hemskickas.

Ännu föreligga icke tillförlitliga uppgifter om antalet av dem, som genom arbetslöshetskommissionens ifrågavarande beslut avstängts från arbetslöshets hjälp, men enligt preliminärt meddelande från arbetslöshetskommissionen torde de, som avskedats från statliga och stats-kommunala nödhjälpsarbeten, uppgå till omkring 1,750 och de från kontant arbetslöshetsunderstöd avstängda till omkring 2,300. Att döma av de klagomål, som redan inlupit, har avstängningsbeslutet drabbat mycket hårt, och begripligt är, att särskilt de anse sig strängt behandlade, som visserligen haft sin sista mera stadigvarande anställning inom någon av de ifråga-

varande industrierna men vid konfliktens utbrott sedan lång tid tillbaka voro arbetslösa.

Ovannämnda av riksdagen uppställda samt av Kungl. Maj:t godtagna regel, enligt vilken vid allmän konflikt inom ett fack alla de, som haft sin sista mera stadigvarande anställning inom detta fack, skola avstängas från arbetslöshetshjälp, torde i allmänhet giva ett riktigt uttryck åt den neutralitet, som statsmakterna böra iakttaga vid arbetskonflikter. Under mera vanliga förhållanden, då de, som äro arbetslösa vid utbrottet av en strejk eller lockout inom deras yrke, endast hava en kortare arbetslöshetsperiod bakom sig, äga de ett gemensamt intresse med sina yrkeskamrater samt en mer eller mindre stark förhoppning att inom en nära framtid åter få anställning i yrket samt bliva delaktiga av det, som kan vinnas genom arbetsstriden. Men under den nuvarande, enastående långvariga och alltjämt omfattande arbetslösheten råda i väsentlig mån andra förhållanden, vilka göra sig alltmera gällande ju längre depressionen varat. Särskilt inom järnbruksindustrien finnas många, som varit arbetslösa i en följd ända sedan hösten 1920 samt härunder förlorat sambandet med sitt förra yrke. Och för framtiden torde man kunna förutse en sådan utveckling på det ekonomiska området, att ett avsevärt antal av de nu arbetslösa industriarbetarna åtminstone under de närmaste åren icke skola kunna vinna anställning inom sitt gamla yrke; enligt inkomna uppgifter har driften vid vissa järnbruk blivit definitivt nedlagd. I alla de fall, då de arbetslösa av nämnda eller liknande anledningar måste anses vara, praktiskt taget, oberoende av konflikten, kan meddelandet av arbetslöshetshjälp icke rimligen betraktas såsom något ingrepp i konflikten till arbetarpartens förmån, och humanitära skäl samt den naturliga rättskänslan tala starkt för, att dessa arbetslösa icke skola på grund av konflikten berövas den arbetslöshetshjälp, varav de förut varit delaktiga, samt i följd härav i stor utsträckning falla fattigvården till last, något som under nuvarande ekonomiska förhållanden är ägnat att väcka bekymmer även med hänsyn till vederbörande kommuner.

Det är givetvis icke möjligt att uppställa en allmän regel, som i varje individuellt fall gör full rättvisa åt såväl principen om statens neutralitet i arbetstvister som kravet på naturlig billighet och humanitet gent emot de arbetslösa. Man har hittills ansett sig böra giva omförmälda direktiv angående avstängning från sådan hjälp i fall av allmän arbetskonflikt en undantagslös formulering, som uteslutande syftar till, att arbetslöshetshjälpen icke i något fall skall kunna komma någon ens till skenet i konflikten intresserad till godo. Såsom regeln sålunda blivit utformad är den strängare än motsvarande bestämmelser i utländska författningar angående arbetslöshetsförsäkring, enligt vilka arbetslöshetshjälp i all-

mänhet innehålles endast såvitt arbetslösheten är en följd av strejk eller lockout. De nu rådande förhållandena synas mig utgöra en stark maning att tillse, huruvida icke nu rådande praxis kan så modifieras, att utan verkligt intrång å principen om statens neutralitet vid arbetsvister den humanitära synpunkten kommer bättre till sin rätt.

Den modifikation, som sålunda enligt min mening är önskvärd, torde lämpligen kunna ske i den formen, att från generell avstängning skola undantagas de arbetare, som vid arbetskonfliktens utbrott och under viss tid därförut oavbrutet varit arbetslösa. Om den tid före konfliktens utbrott, under vilken arbetslösheten sålunda skall hava varat, sättes tillräckligt lång, exempelvis till sex månader, torde icke med något fog kunna göras gällande, att arbetslöshetshjälpens fortsatta meddelande med tillhjälp av statsmedel innebär ett statens ingripande i konflikten.

Riksdagens medgivande till den av mig sålunda föreslagna modifikationen bör inhämtas omedelbart, utan avvaktande av den slutliga proposition i arbetslöshetsfrågan, om vars avlåtande jag, på sätt framgår av årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 20, ämnar senare göra hemställen. Angeläget är givetvis, att riksdagen giver den nu föreslagna propositionen snabbaste möjliga behandling.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva sådan ändring i de för meddelande av arbetslöshetshjälp med tillhjälp av statsmedel gällande direktiven, att vid konflikt inom ett fack den, som vid konfliktens utbrott var och under de sex närmast föregående månaderna oavbrutet varit arbetslös, icke behöver avstängas från arbetslöshetshjälp, ändå att han haft sin sista mera stadigvarande anställning inom detta fack.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Conr. Falkenberg.